

Sygn. akt III AUa 344/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Aleksandra Mitros
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2018 r. w Szczecinie

sprawy J. P. (1) i S. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

przy udziale P. S. (1), P. T., M. W., K. Ł., A. M., K. M., W. M., Z. M. (1), S. M., J. S. (1), K. S., A. S. (1), G. S., T. P., Ł. O., W. O., Z. R. (1), J. S. (2), P. S. (2), J. P. (2), Z. R. (2), Z. M. (2), P. Z., E. S., K. Z. i R. M.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji J. P. (1) i S. P. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2018 r. sygn. akt IV U 924/16

oddala apelację.

SSO del. Aleksandra Mitros SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 344/18

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 15 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. ustalił podstawę wymiaru składek w szczegółowo określonych kwotach na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wymienionych niżej osób jako pracowników u płatnika składek S. i J. P. (1) (...) za okresy dla:

- R. M. za styczeń 2004 r.

- A. M. od marca do czerwca 2013 r.

- K. M. od września 2000 r. do lutego 2001 r.
- W. M. od maja do sierpnia 2006 r.
- Z. M. (1) za wrzesień 2003 r.
- S. M. od czerwca 2003 r. do lipca 2004 r. i od października do grudnia 2004 r.
- J. S. (1) za październik 2007 r. i lipiec 2008 r.
- K. S. za listopad 2000 r., czerwiec i lipiec 2004 r. oraz wrzesień 2012 r.
- A. S. (1) za październik 2001 r.
- G. S. za kwiecień 2013 r.
- T. P. od lipca do sierpnia 2007 r., od października do grudnia 2007 r., od stycznia do lipca 2008 r. i od września 2008 r. do kwietnia 2009 r.
- Ł. O. od października 2004 r. do czerwca 2005 r. i za grudzień 2006 r.
- S. P. (2) za czerwiec 2004 r.
- W. O. za luty 2008 r.
- Z. R. (1) za październik 2004 r.
- J. S. (2) za luty 2004 r.
- P. S. (2) za październik 2000 r.
- J. P. (2) za wrzesień i grudzień 2000 r., marzec 2001 r. i grudzień 2004 r.
- Z. R. (2) za marzec 2005 r.
- Z. M. (2) od grudnia 2004 r. do lipca 2005 r.
- P. Z. od stycznia do czerwca 2012 r., od sierpnia do grudnia 2012 r. oraz za kwiecień i maj 2014 r.
- E. S. za sierpień i wrzesień 2003 r.
- K. Z. od czerwca do sierpnia 2002 r.
- P. S. (1) od czerwca do października 2006 r., od stycznia do marca 2007 r., od kwietnia do sierpnia 2011 r.
- P. T. od lutego do sierpnia 2002 r., od października 2002 r. do stycznia 2003 r. i od marca do czerwca 2003 r.
- M. W. za kwiecień i maj 2011 r.
- A. S. (2) za czerwiec 2007 r. i od sierpnia do października 2010 r.
- K. Ł. za listopad i grudzień 2000 r., styczeń 2001 r. i luty 2003 r.

W uzasadnieniu tych decyzji wskazano, że ubezpieczeni byli zatrudnieni u płatnika składek z ustalonym wynagrodzeniem za pracę w wysokości ustawowego najniższego wynagrodzenia plus dodatek dewizowy. Zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem pracy i wynagradzania, dodatek dewizowy przysługiwał pracownikom zatrudnionym na jednostce rybackiej w trakcie rejsu łowczego, zaś jego wysokość ustalana była w zależności od

wartości sprzedanej ryby. Organ rentowy po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego stanął na stanowisku, że przychód ubezpieczonych nazwany przez płatnika składkami dodatkami dewizowymi w rzeczywistości nie ma takiego charakteru.

Organ wskazał, że zgodnie z przepisami powszechnie obowiązującego prawa (ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych) dodatek dewizowy jest wypłacany w celach rekompensowania podstawowych wydatków pracownika w podróżach zagranicznych i za czas przebywania pracownika z podróży morskiej poza krajem. W ocenie organu rentowego, wysokość dodatku dewizowego powinna przysługiwać w jednakowej wysokości za każdy dzień przebywania pracownika w podróży morskiej. Z uwagi zaś, że u płatnika składek wysokość dodatku dewizowego uzależniona była od wartości złowionych ryb, to w istocie nie miała cech tego dodatku lecz była częścią należnego wynagrodzenia, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Charakter prowadzonych połowów powodował, że w istocie statek rybacki nie wpływał do zagranicznych portów, a nawet jeśli tak bywało, to sporadycznie i krótkotrwale, wyłącznie w celu wyładunku ryb lub zaopatrzenia kutra w paliwo. Jednak żaden pracownik płatnika składek nie opuszczał statku podczas zaokrętowania.

W konsekwencji, zdaniem organu, płatnik składek nie był uprawniony, na podstawie § 2 ust. 1 pkt. 17 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, do wyłączenia z podstawy wymiaru składek części wynagrodzenia jedynie nazwanej dodatkami dewizowymi, w części odpowiadającej 75% tego wynagrodzenia.

W odwołaniach od powyższych decyzji S. i J. P. (1) wnieśli o ich uchylenie w całości oraz zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem zarzucając im naruszenie prawa materialnego:

- art. 77⁵ k.p., art. 38 ustawy o pracy na morskich statkach handlowych oraz § 2 ust. 1 pkt 11 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że wypłacany pracownikom przez płatnika składek dodatek dewizowy nie miał charakteru prawnego "dodatku dewizowego" korzystającego z prawa do wyłączenia z podstawy wymiaru składek 75% wartości tego dodatku.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego podtrzymując argumentację przytoczoną w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji. Organ rentowy podkreślił, że argumentacja płatników składek, w świetle treści art. 38 ustawy o pracy na morskich statkach handlowych, jest całkowicie chybiona. Świadczenia wypłacane ubezpieczonym nie mają cech dodatku dewizowego, niezależnie od tego czy zostały uwzględnione w regulaminie pracy i regulaminie wynagradzania oraz od tego czy sami ubezpieczeni godzili się na taką kwalifikację części przysługującego im wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy połączył do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia wszystkie odwołania od wskazanych wyżej decyzji.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania (punkt 1) oraz zasądził od J. P. (1) i S. P. (1) solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

(...) S. i J. P. (1) w K. obowiązuje regulamin pracy i wynagradzania pracowników kutra rybackiego (...) Zgodnie z § 22 tego regulaminu, zatrudnieni pracownicy otrzymują wynagrodzenie w wysokości najniższego wynagrodzenia krajowego za urlop wypoczynkowy i pracę na jednostce, którego wysokość określa Minister Pracy i Polityki Społecznej. Zgodnie z § 23 regulaminu, dodatek dewizowy przysługuje pracownikom zatrudnionym na jednostce rybackiej w czasie rejsu łowczego. W § 24 i 25 regulaminu wskazano, że wysokość dodatku dewizowego ustala się w zależności od wartości sprzedanej ryby według następującej zasady: $0,2 \times \text{wartość sprzedanej ryby} - (\text{minus}) \text{wypłacone wynagrodzenie} = \text{złotowa wartość dodatku dewizowego}$. Ponadto, zgodnie z § 26 regulaminu, rozliczenie wielkości należnego dodatku dewizowego następuje w okresach miesięcznych, na ostatni kalendarzowy dzień miesiąca. Zgodnie z § 30 i 31 regulaminu, podziału dodatku dewizowego na członków załogi dokonuje armator w umowie o pracę, przy

czym w przypadku uczestnictwa w rejsie mniejszej ilości członków załogi, podziału nierozliczonej kwoty dokonuje również armator.

R. M. był zatrudniony u płatnika składek i podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik za styczeń 2004 r., a tytułem wynagrodzenia za pracę otrzymywał najniższe wynagrodzenie i dodatek nazywany przez płatnika składek dewizowym. Jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne płatnik składek przyjął najniższe wynagrodzenie wypłacane według regulaminu wynagradzania oraz 25% wysokości wypłacanego dodatku nazywanego przez płatnika składek dewizowym.

A. M. w dniu 1 lutego 2013 r. zawarł umowę o pracę z płatnikiem składek na czas określony od 1 lutego do 30 kwietnia 2013 r. Został zatrudniony na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...) za najniższym wynagrodzeniem z przyznanym przez płatnika składek dodatkiem nazywanym jako dewizowy w wysokości 1,80% według regulaminu Przedsiębiorstwa. W dniu 1 maja 2013 r. zawarł kolejną umowę o pracę na czas określony od 1 do 31 maja 2013 r. na tych samych warunkach płacowych. Stosunek pracy został rozwiązany z upływem okresu na jaki została zawarta umowa o pracę.

K. M. od 1 stycznia 1997 r. był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku II szypra na czas nieokreślony na kutrze rybackim (...) (...). Płatnik składek w umowie o pracę wskazał, że K. M. jako pracownik będzie otrzymywał dodatek nazywany dewizowym w wysokości 14,5% płatny w sposób przewidziany w regulaminie pracy. Stosunek pracy został rozwiązany z dniem 15 lutego 2001 r. na mocy porozumienia stron.

W. M. od 9 kwietnia do 30 czerwca 2006 r. był zatrudniony na stanowisku II szypra na kutrze (...) (...) za najniższym wynagrodzeniem plus wypłacany przez płatnika składek part w wysokości 2,90% według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

Z. M. (1) w dniu 17 sierpnia 2003 r. zawarł z płatnikiem składek umowę o pracę na czas określony od 17 sierpnia do 4 września 2003 r. na stanowisku drugiego szypra na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy. Wynagrodzenie zostało ustalone na najniższym ustawowym poziomie plus wypłacany przez płatnika składek dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

S. M. w dniu 11 maja 2003 r. zawarł z płatnikiem składek umowę o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...) (...) za najniższym wynagrodzeniem plus part w wysokości 1,80% według regulaminu przedsiębiorstwa. Stosunek pracy trwał do 11 listopada 2004 r. i został rozwiązany za porozumieniem stron.

J. S. (1) był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku motorzysty na kutrze (...) (...) na czas określony od 10 września do 5 października 2007 r. oraz od 29 do 30 czerwca 2008 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Jego wynagrodzenie zostało ustalone według wysokości najniższego wynagrodzenia plus part w wysokości 1,10% według regulaminu przedsiębiorstwa. Stosunek pracy został rozwiązany z upływem okresu trwania umowy.

K. S. był zatrudniony u płatnika składek jako młodszy rybak na kutrze (...) (...) na czas określony w okresach od 16 do 20 października 2000 r., od 1 maja do 29 czerwca 2004 r. oraz od 24 sierpnia do 7 września 2012 r. W okresie od 24 sierpnia do 7 września 2012 r. uzyskiwał wynagrodzenie najniższe plus dodatek nazywany dewizowym w wysokości 1,80% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. W okresie od 1 maja do 29 czerwca 2004 r. uzyskiwał wynagrodzenie najniższe w kwocie 824,00 plus part w wysokości 1,80% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. W okresie od 16 do 20 października 2000 r. ubezpieczonemu przysługiwało wynagrodzenie najniższe ustawowe (minimalne za pracę) oraz dodatek nazywany dewizowym określony w Regulaminie Przedsiębiorstwa.

A. S. (1) był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku starszego rybaka na kutrze (...) (...) na czas określony od 16 września do 7 października 2001 r. za najniższym wynagrodzeniem ustawowym oraz dodatkiem dewizowym wypłacanym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

G. S. był zatrudniony u płatnika składek na czas określony od 14 do 17 marca 2013 r. oraz od 23 do 28 marca 2013 r. na stanowiskach rybaka i motorzysty na kutrze (...) (...). Za okres od 23 do 28 marca 2013 r. otrzymał wynagrodzenie najniższe oraz dodatek nazywany dewizowym w wysokości 2,20% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Za okres od 14 do 17 marca 2013 r. otrzymał najniższe wynagrodzenie oraz dodatek nazywany dewizowym w wysokości 2% według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

T. P. był zatrudniony u płatnika składek na czas określony w okresie od 22 czerwca do 18 lipca 2007 r., od 10 września 2007 r. do 30 marca 2008 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Od 1 kwietnia 2008 r. do 6 marca 2009 r. był tam zatrudniony na czas nieokreślony. Był zatrudniony na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...) (...). W okresach od 22 czerwca do 18 lipca 2007 r., od 10 września 2007 r. do 30 marca 2008 r. otrzymywał najniższe wynagrodzenie za pracę oraz dodatek nazywany dewizowym w wysokości 1,80% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Od 1 kwietnia 2008 r. otrzymywał nadal najniższe wynagrodzenie za pracę oraz dodatek nazywany dewizowym w wysokości 1,80% według Regulaminu Wynagradzania. Stosunek pracy został rozwiązany z dniem 6 marca 2009 r.

Ł. O. był zatrudniony u płatnika składek na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach od 6 września 2004 r. do 7 czerwca 2005 r. oraz od 9 do 11 listopada 2006 r. Był zatrudniany na stanowiskach młodszego rybaka oraz rybaka na kutrze (...) (...). Za okres pracy od 6 września 2004 r. do 30 czerwca 2005 r. otrzymywał wynagrodzenie najniższe plus part w wysokości 1,80% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Za okres od 9 do 11 listopada 2006 r. został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako pracownik.

W. O. był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku młodszego rybaka na czas określony od 28 do 31 stycznia 2008 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na kutrze (...) (...). Wynagrodzenie zostało ustalone na najniższe wynagrodzenie plus dodatek nazywany dewizowym w wysokości 1,80% według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

Z. R. (1) był zatrudniony u płatnika składek na czas określony od 9 do 19 września 2004 r. na stanowisku I szypra na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem najniższym plus dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

J. S. (2) był zatrudniony u płatnika składek na czas określony od 3 do 6 stycznia 2004 r. na stanowisku motorzysty na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za najniższym wynagrodzeniem ustawowym plus dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

P. S. (2) był zatrudniony u płatnika składek na czas określony od 21 do 24 września 2000 r. na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za najniższym wynagrodzeniem plus dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

J. P. (2) był zatrudniony u płatnika składek w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik na kutrze (...) (...) w okresie od 1 do 5 sierpnia 2000 r. Otrzymywał najniższe wynagrodzenie plus dodatek nazywany jako dewizowy według Regulaminu Przedsiębiorstwa. W okresie od 13 do 30 listopada 2000 r. był zatrudniony jako motorzysta na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za najniższym wynagrodzeniem plus dodatek nazywany jako dewizowy według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Podobnie od 1 do 4 lutego 2001 r. był zatrudniony u płatników składek na stanowisku motorzysty na kutrze (...) (...) za wynagrodzeniem najniższym ustawowym plus dodatek nazywany dewizowy, według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Natomiast od 29 listopada do 13 grudnia 2004 r. był zatrudniony u płatnika składek w charakterze motorzysty na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem najniższym w wysokości 824 zł plus dodatek dewizowy w wysokości 2,20% wartości złowionej ryby.

Z. R. (2) był zatrudniony u płatnika składek na czas określony od 17 do 21 lutego 2005 r. jako motorzysta na czas określony na kutrze (...) (...) w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem najniższym plus part w wysokości 2,20% według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

Z. M. (2) był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku rybaka na czas określony od 23 listopada 2004 r. do 23 listopada 2005 r. w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem najniższym plus part w wysokości 2% według

Regulaminu Przedsiębiorstwa. Od 26 czerwca do 28 października 2005 r. ubezpieczony był niezdolny do pracy na skutek choroby. Za okres od 31 października do 23 listopada 2005 r. uzyskał ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

P. Z. jest zatrudniony u płatnika składek na czas nieokreślony od 2 listopada 2011 r. Został zatrudniony na stanowisku mechanika na kutrze (...)(...). W umowie o pracę płatnik składek przyznał mu najniższe wynagrodzenie plus dodatek nazywany dewizowym w wysokości 4,00% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Z dniem 1 października 2014 r. dokonano zmiany warunków jego wynagradzania poprzez zastąpienie dodatku nazywanego dewizowym wynagrodzeniem w wysokości 4% wartości złowionej ryby w danym miesiącu obliczeniowym.

E. S. był zatrudniony u płatnika składek na stanowisku drugiego szypra na kutrze (...)(...) na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy od 10 lipca do 12 sierpnia 2003 r. za wynagrodzeniem najniższym ustawowym plus dodatek dewizowy według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

K. Z. był zatrudniony jako pracownik przez płatnika składek na stanowisku młodszego rybaka na czas określony od 15 maja do 12 lipca 2002 r. oraz od 18 do 26 lipca 2002 r. Został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych. W powyższym okresie płatnik składek wypłacał K. Z. składnik wynagrodzenia nazwany przez płatnika składek dodatkiem dewizowym. Jako podstawę naliczania składek płatnik przyjął zgodnie z obowiązującym w zakładzie pracy regulaminem pracy i wynagradzania pracowników kutra, najniższe wynagrodzenie i podstawę w wysokości 25% tego dodatku nazywanego dewizowym.

P. S. (1) był zatrudniany w pełnym wymiarze czasu pracy przez płatnika składek na czas określony na kutrze (...)(...) w okresach od 9 maja do 30 czerwca 2006 r., od 1 lipca do 9 września 2006 r., od 26 do 30 grudnia 2006 r., od 6 do 8 stycznia 2007 r., od 5 do 9 lutego 2007 r., od 6 marca do 31 października 2011 r. Był zatrudniany w charakterze rybaka i motorzysty. Za okres od 9 maja do 30 czerwca 2006 r., od 1 lipca do 31 grudnia 2006 r. otrzymał najniższe wynagrodzenie za pracę plus dodatek nazywany part w wysokości 2% według regulaminu przedsiębiorstwa. Za okres od 26 do 31 grudnia 2006 r. otrzymał najniższe wynagrodzenie plus part w wysokości 2,20% według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Takie samo wynagrodzenie otrzymywał od 6 do 8 stycznia 2007 r., od 5 do 9 lutego 2007 r. i od 6 marca do 31 października 2011 r.

P. T. był zatrudniony u płatnika składek od dnia 2 stycznia 2002 r. do 31 sierpnia 2003 r. na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...)(...) w pełnym wymiarze czasu pracy za najniższym ustawowym wynagrodzeniem za pracę plus dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa. Od 8 lipca do 31 sierpnia 2003 r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

M. W. był zatrudniony przez płatnika składek na stanowisku rybaka na kutrze (...)(...) w pełnym wymiarze czasu pracy na czas określony od 17 marca do 16 kwietnia 2011 r. za wynagrodzeniem najniższym plus dodatek nazywany dewizowym w wysokości 2% według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

K. Ł. był zatrudniany przez płatnika składek na czas określony na stanowiskach kucharza i rybaka w okresie od 5 października do 27 grudnia 2000 r. oraz od 4 do 25 stycznia 2003 r. na stanowisku młodszego rybaka na kutrze (...)(...). Za okres od 5 października do 27 grudnia 2000 r. oraz od 4 do 25 stycznia 2003 r. otrzymywał najniższe ustawowe wynagrodzenie za pracę plus dodatek nazywany dewizowym według Regulaminu Przedsiębiorstwa.

Przez cały okres zatrudnienia wszyscy wymienieni powyżej pracownicy za świadczoną pracę mieli wypłacone wynagrodzenie w wysokości najniższego wynagrodzenia krajowego oraz dodatkowe wynagrodzenia, które pracodawca kwalifikował jako dodatek nazywany dewizowym lub partem rybnym. To dodatkowe wynagrodzenie nie było uzależnione od ilości dni, w trakcie których pracownicy przebywali w podróży morskiej poza krajem, lecz od wartości złowionej i sprzedanej ryby i przysługiwało w ustalonym w umowie %. W zależności od stanowiska pracy był inny wskaźnik procentowy dodatku kwalifikowanego jako dewizowego. Dodatek był wypłacany zbiorczo 10 dnia każdego miesiąca razem z wynagrodzeniem zasadniczym w polskich złotych.

Pracodawca skonstruował to dodatkowe wynagrodzenie w taki sposób, aby zawierało w sobie element motywacyjny - pracownicy wówczas pracowali bardziej wydajnie (zależało im na tym, aby złowić jak najwięcej ryby), a nie tylko przebywali na morzu.

Charakter działalności przedsiębiorstwa powodował, że kuter (...) (...) co do zasady nie wpływał do zagranicznych portów. Zasadniczo połowy odbywały się na polskich wodach, sprzedaż prowadzona była w K.. Sprzedaż była prowadzona głównie z kutra. Połowy trwały zasadniczo 2-3 dni. Wtedy rybacy spędzali noc na kutrze.

Przez okres zatrudnienia wskazanych wyżej pracowników, pracodawca PPUH (...) s.c. S. i J. P. (1), deklarował i przyjmował jako podstawę wymiaru (naliczania) składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne, zgodnie z obowiązującym regulaminem pracy i wynagradzania pracowników kutra najniższe wynagrodzenie i podstawę w wysokości 25% dodatku nazywanego dewizowym.

Wobec płatnika składek organ rentowy wszczął postępowanie kontrolne. W jego wyniku, w dniu 15 sierpnia 2016 r. (uwaga SA: winno być - lipca) wydał decyzje, na mocy których ustalił na nowo podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne wskazanych powyżej pracowników w okresach precyzyjnie wskazanych w treści decyzji organu rentowego.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał, że odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Najpierw sąd pierwszej instancji podkreślił, że odwołujący nie zakwestionowali arytmetycznych wyliczeń składek wskazanych w zaskarżonych decyzjach. Istota sporu natomiast sprowadzała się do prawidłowego zakwalifikowania świadczenia pieniężnego wypłacanego przez płatnika składek swoim pracownikom, wymienionym imiennie w treści zaskarżonych decyzji organu rentowego z dnia 15 sierpnia 2016 r. (uwaga SA: winno być - lipca). Natomiast płatnicy składek twierdzili, że wskazani w decyzjach organu rentowego pracownicy przez cały czas swego zatrudnienia mieli wypłacane wynagrodzenie w wysokości najniższej płacy krajowej oraz dodatek dewizowy lub part rybny. Od obu tych składników odprowadzane były składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, przy czym od wypłacanego dodatku dewizowego i partu rybnego składki opłacano w wysokości 25% tego dodatku. W ocenie zaś organu rentowego wypłacane świadczenie pieniężne nie miało charakteru dodatku dewizowego, lecz było wynagrodzeniem prowizyjnym, które przysługiwało pracownikom w ustalonym procencie od wartości (sprzedaży) złowionej ryby.

Dalej sąd pierwszej instancji wskazał, że w myśl art. 18 ust. 1 i 2 oraz art. 20 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu obowiązującym na datę powstania zaległości składkowej oraz na datę wydania zaskarżonej decyzji; powoływana dalej jako: ustawa systemowa), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi dochód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniem wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków z ubezpieczeń społecznych. Na podstawie upoważnienia zawartego w art. 21 powyższej ustawy w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2236 ze zm.; powoływane dalej jako: rozporządzenie) wymienione zostały przychody, od których składki na ubezpieczenia społeczne nie powinny być opłacane. W świetle § 2 ust. 1 pkt 17 tego rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowi równowartość dodatków dewizowych wypłacanych pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich - w części odpowiadającej 75% dodatków.

Przy czym sąd meriti zaznaczył, że zwolnienia z podstawy wymiaru składek zawarte we wskazanym powyżej rozporządzeniu mają charakter przywileju, stanowiąc odstępstwo od zasady powszechności oskładkowania przychodów z tytułu stosunku pracy, a w konsekwencji powinny być interpretowane bez dokonywania wykładni rozszerzającej.

Sąd Okręgowy podniósł, że z literalnego brzmienia przepisu § 2 ust. 1 pkt 17 wskazanego rozporządzenia wynika, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są jedynie takie dodatki dewizowe (w 75%), które przysługują pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich, a zatem, o których mowa w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 430). Przy czym uwagi wymaga, że akt ten w pierwszej kolejności reguluje stosunki pracy na morskich statkach handlowych (do których zalicza się statki i kutry rybackie) i dopiero w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie, do stosunków pracy na statkach stosuje się przepisy powszechnego ustawodawstwa pracy (art. 1 ust. 1-2 ustawy). Zgodnie zaś z art. 37 ust. 1 i 2 tej ustawy, wynagrodzenie za pracę powinno być ustalone z uwzględnieniem rodzaju żeglugi, sposobu eksploatacji statku, szczególnej uciążliwości i niebezpieczeństwa pracy na statku, a także sytuacji finansowej armatora. Wynagrodzenie na statkach rybackich może jednocześnie przewidywać udział w wartości złowionej i przetworzonej ryby oraz wykonanych usług. Dalej w art. 38 ust. 1-3 ustawy wskazano, że dla rekompensowania podstawowych wydatków pracownika w podróżach zagranicznych pracownikowi przysługuje dodatek dewizowy. Dodatek ten wypłaca się za czas przebywania pracownika w podróży morskiej poza krajem. Jest on doliczany do podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych w wysokości ustalonej w zakładowym układzie zbiorowym pracy.

Wskazując dalej sąd ten zwrócił uwagę, że w utrwalonym orzecznictwie sądowym przyjmuje się, iż istotną cechą wyróżniającą pracowników zatrudnionych za granicą (świadczących tam pracę), a więc poza swoim miejscem zamieszkania, jest ponoszenie zwiększonych kosztów żywienia i noclegu. Stąd w ich przypadku można mówić o ogólnej zasadzie wyłączenia z podstawy wymiaru składek tych należności, które pokrywają właśnie te zwiększone koszty utrzymania. Dotyczy to diet - w przypadku podróży służbowych (§ 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia), równowartości dodatków dewizowych wypłacanych pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich - w części odpowiadającej 75% dodatków (§ 2 ust. 1 pkt 17 rozporządzenia), należności przysługujących pracownikom z tytułu wykonywania pracy poza stałym miejscem pracy lub stałym miejscem zamieszkania: dodatków, ryczałtów za rozłąkę oraz strawnego - do wysokości, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych (§ 2 ust. 1 pkt 18 rozporządzenia) oraz dodatku zagranicznego przysługującego pracownikom służby zagranicznej (art. 18 ust. 12 ustawy systemowej), a także części wynagrodzenia odpowiadającego równowartości diety z tytułu podróży służbowej przysługującej poza granicami kraju - w przypadku pracowników zatrudnionych przez polskich pracodawców za granicą (§ 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia). Sąd meriti w całości podzielił przy tym, stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 29 września 2009 r., I UK 122/09 (OSNP 2011/9-10/136), w myśl którego celem dodatku dewizowego, jak też innych wymienionych świadczeń, jest wyłącznie pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania za granicą. Tylko na marginesie sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że charakter prawny dodatku dewizowego był też przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego już w latach 60-tych, na gruncie ustawy z dnia 28 kwietnia 1952 r. o pracy na polskich morskich statkach handlowych w żegludze międzynarodowej - Dz. U. nr 25, poz. 171 ze zm. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 1967 r., I PR 55/67, OSP 1968/9/199; uchwała Sądu Najwyższego z składu 7 sędziów /zasada prawna/ z dnia 12 lipca 1968 r., III PZP 28/68, OSNC 1969/2/18), której zapisy w przedmiocie dodatku dewizowego są zbieżne. Z treści tych orzeczeń wynika, że dodatek dewizowy, wypłacony członkom załogi statków Polskiej Marynarki Handlowej w czasie rejsów poza granicami Państwa Polskiego nie był częścią składową wynagrodzenia za pracę, lecz stanowił quasi dietę, jednakże podlegał uwzględnieniu przy określeniu wysokości renty odszkodowawczej. Zauważono, że wypłata tego dodatku uzależniona jest wyłącznie od odbywania podróży zagranicznej przez statek, który stanowi normalne miejsce pracy pracownika, wchodzącego w skład załogi tego statku. Przeznaczenie tego dodatku jest inne od zwykłej diety, gdyż nie jest świadczeniem przeznaczonym na pokrycie kosztów pobytu i utrzymania pracownika w czasie pobytu na statku odbywającym podróż zagraniczną, ponieważ armator obowiązany jest zapewnić członkom załogi pomieszczenia w kabinach oraz inne konieczne wygody, a nadto bezpłatnie całodzienne wyżywienie lub wypłacać ekwiwalent pieniężny. Co do zasady służy więc on wyłącznie zaspokojeniu dodatkowych potrzeb powstałych w czasie rejsu przez konieczność ponoszenia innych kosztów w portach obcych państw, w okresie gdy członek załogi przebywa w strefie obowiązywania różnych obcych walut.

Sąd Okręgowy wskazał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe bezsprzecznie wykazało, iż świadczenie pieniężne wypłacane przez płatnika składek na rzecz ubezpieczonych wymienionych w treści decyzji, nie było

dotądkiem dewizowym, w rozumieniu przepisu art. 38 ust. 1-2 ustawy, obowiązującej na datę powstania zaległości składkowej, tj. ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 430), lecz stanowiło dodatkowe wynagrodzenia prowizyjne, o którym mowa w art. 37 ust. 2 tej ustawy. Podkreślenia wymaga, że płatnicy wprost przyznali, że naliczany dodatek był częścią wynagrodzenia za sprzedaną rybę i był liczony od wartości złowionej i sprzedanej przez danego rybaka ryby.

Zatem Sąd ten zważył, że płatnik składek był uprawniony na podstawie art. 77⁵ k.p. samodzielnie regulować warunki zwrotu należności z tytułu podróży służbowej swoich pracowników. Nie oznacza to, że może to czynić w sposób dowolny, a przede wszystkim sprzeczny z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie. Sąd meriti ponownie podkreślił, że dodatek dewizowy (w myśl art. 38 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych) przysługuje wyłącznie z tytułu rekompensowania podstawowych wydatków pracownika w podróżach zagranicznych i jest należny za czas przebywania pracownika w podróży morskiej poza krajem, niezależnie od warunków, sposobu czy efektywności świadczenia pracy. Oczywiście może on być ustalany w różnej wysokości w zależności od rangi pracownika, jednakże płacony jest za każdy dzień przebywania na morzu. Tylko w takich warunkach przyznany i wypłacony dodatek dewizowy podlega częściowemu zwolnieniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczeniu społeczne, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 17 rozporządzenia. Pracodawca może oczywiście pracownikom pływającym ustalić wynagrodzenie za pracę na statkach rybackich z uwzględnieniem udziału w wartości złowionej i przetworzonej ryby oraz wykonanych usług, co wprost wynika z 37 ust. 2 powołanej ustawy. Podkreślić jednak należy, że tak ustalone świadczenie pieniężne (tj. wypłata udziału w wartości złowionej ryby), niezależnie od mechanizmu jego obliczania i przyjętego nazewnictwa, zawsze stanowić będzie element składowy wynagrodzenia za pracę, od których pracodawca winien składować na ubezpieczenia społeczne w pełnej wysokości. Płatnik składek wypłacał zaś dodatkowe wynagrodzenie za określoną ilość złowionej ryby, nie zaś za liczbę konkretnych dni spędzonych na morzu na pokładzie kutra rybackiego. Ponadto należy wskazać, że podróże kutra rybackiego do portów zlokalizowanych poza granicami kraju miały marginalny charakter. Skoro tak, to przyznany przez płatnika składek dodatek nie mógł mieć charakteru dewizowego, jeżeli nie było potrzeby rekompensowania podstawowych wydatków pracownika w podróżach zagranicznych, uzasadniającej wypłacanie takim pracownikom dodatku dewizowego.

Dodatkowo sąd pierwszej instancji podkreślił, że Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 8 października 2015 r., III AUa 1001/14, wydanym w tożsamej sprawie z odwołania płatnika składek od decyzji ZUS w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek, wyraźnie wskazał, że dodatek wypłacany przez płatnika składek jego pracownikom nie może zostać zakwalifikowany jako dodatek dewizowy. Sąd Apelacyjny wskazał wówczas, że konstrukcja dodatku wypłacanego pracownikom miała charakter motywacyjny, zachęcający do zwiększania połowu ryby przez pracowników. Uwagi Sądu wskazane w pisemnym uzasadnieniu wyroku mają pełne odniesienie do niniejszej, tożsamej rodzajowo sprawy.

Dalej sąd ten wyjaśnił, że oddalił wniosek pełnomocnika odwołujących się o przesłuchanie wszystkich pracowników, których dotyczyły zaskarżone decyzje. Uznał bowiem, że ich przesłuchanie w charakterze stron (taki ich status wynikał z tego, że byli adresatami zaskarżonych decyzji) było zbędne. Tym bardziej, że musiałoby objąć kilkadziesiąt osób. Należało zatem wykazać rzeczywistą celowość ich przesłuchania, czego nie uczyniono. W ocenie sądu meriti wystarczające w zakresie okoliczności istotnych dla sprawy były zeznania płatników S. P. (1) i J. P. (1). Przedstawili oni specyfikę działalności przedsiębiorstwa, charakter pracy swoich pracowników oraz przyjęte zasady ich wynagradzania. Dopełnieniem ich zeznań była zgromadzona dokumentacja pracownicza i płacowa, w tym regulamin wynagradzania. Zdawali sobie z tego sprawę sami odwołujący się, skoro pierwotnie cofnęli wniosek o przesłuchanie pracowników. Nadto sąd podkreślił, że płatnicy zgodnie przyznali, iż tzw. dodatek dewizowy był liczony od wartości złowionej i sprzedanej ryby. Zeznania pracowników nic ponad to nie wniosłyby do sprawy, w zakresie istotnych dla jej rozstrzygnięcia okoliczności.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że stanowisko organu rentowego wyrażone w treści wszystkich zaskarżonych przez płatnika składek decyzji jest słuszne i odpowiada prawu i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił je w całości.

O kosztach zastępstwa procesowego, sąd ten orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6 i § 15 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia odwołania (w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia odwołań od decyzji ZUS). Ponieważ odwołujący się nie wskazali wartości przedmiotu sporu, Sąd przyjął za podstawę zestawienie przedłożone przez ZUS odnośnie wyliczenia kwotowych różnic w wysokości należnych i uiszczonych składek, których to wyliczeń odwołujący się nie kwestionowali. Przy czym, sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że przedmiotem sporu odnośnie wszystkich podlegających rozpoznaniu przez Sąd decyzji była ta sama kwestia prawidłowego wyliczenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne za zatrudnianych przez płatnika składek pracowników. Organ rentowy zarówno w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji, jak i w sporządzonych odpowiedziach na odwołania płatnika składek prezentował w odniesieniu do każdego z ubezpieczonych te same argumenty, powielając je w sporządzanych pismach. Połączenie spraw do wspólnego rozpoznania miało charakter jedynie techniczny, a nakład pracy pełnomocnika procesowego organu rentowego włożony w rozstrzygnięcie i wyjaśnienie sprawy był niewielki, co uzasadniało w ocenie Sądu Okręgowego zastosowanie stawki minimalnej wskazanej w powołanym rozporządzeniu w odniesieniu do wartości przedmiotu sporu liczonej od najwyższej sumy różnicy nieopłaconych przez płatnika składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za pracowników, co dotyczyło ubezpieczonego P. Z.. W tym wypadku suma różnic nieopłaconych prawidłowo składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne stanowiła łączną kwotę 81.968,27 zł. Mając to na uwadze sąd na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6 i § 15 ust. 3 pkt 3 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zasądził od płatników składek (J. i S. P. (1) działających jako wspólnicy spółki cywilnej) na rzecz organu rentowego solidarnie kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodzili się S. P. (1) i J. P. (1), którzy działając przez pełnomocnika w wywiezionej apelacji wnieśli o:

- jego zmianę poprzez uchylenie wszystkich zaskarżonych decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 15 lipca 2016 r.

ewentualnie

- uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

- zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Apelujący podnieśli zarzuty:

- naruszenie prawa materialnego - art. 77⁵ § 3 k.p., art. 38 ustawy Praca na morskich statkach handlowych (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 430), § 2 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia poprzez nieprawidłowe zastosowanie tych przepisów prawa i przyjęcie, iż wypłacany przez skarżących dodatek dewizowy nie miał charakteru prawnego „dodatku dewizowego” korzystającego z prawa do wyłączenia z podstawy wymiaru składek 75% wartości tego dodatku.

Skarżący wyjaśnili, że jako pracodawca wprowadzili u siebie „Regulamin Pracy i Wynagradzania pracowników kutra rybackiego (...)(...)”, gdzie uszczegółowili zasady wypłacania dodatku dewizowego przysługującego do rekompensaty wydatków pracownika w podróży służbowej. Skarżący mieli więc zgodnie z art. 77⁵ § 3 k.p. pełne prawo do samodzielnego uszczegółowienia i uregulowania warunków zwrotu należności z tytułu podróży służbowej - warunków wypłacania „dodatku dewizowego” i to uczynili.

Zdaniem apelujących brak podstaw do tego by podważać charakter prawny „dodatku dewizowego” przewidzianego i wypłacanego zgodnie z obowiązującym u skarżących dokumentem „Regulamin Pracy i Wynagradzania pracowników kutra rybackiego (...)(...)”. Sąd niewłaściwie zastosował wskazane przepisy wywodząc wniosek, iż należności wypłacane przez skarżących między innymi P. T. S. nie mają charakteru prawnego „dodatku dewizowego”, czego konsekwencją było dalsze niewłaściwe zastosowanie § 2 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia poprzez ustalenie, iż cała kwota

„dodatku dewizowego” wypłacanego przez skarżących powinna być włączona do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalnych i rentowych.

Literalne brzmienie powołanych wyżej przepisów w powiązaniu ze stanem faktycznym tj. treścią „Regulaminu Pracy i Wynagradzania pracowników kutra rybackiego (...)(...)” (§ 22 - 33), w ocenie apelujący prowadzi do wniosku, że w sprawie doszło do niewłaściwego ich zastosowania.

W uzasadnieniu skarżący między innymi wskazali, że pracownicy, których dotyczy sprawa zostali zapoznani z treścią regulaminu wynagradzania oraz każdego miesiąca dostarczano im informacje na temat wysokości podstawy naliczania składek na ubezpieczenia oraz kwoty tych składek w części jaka była potrącana z ich wynagrodzenia, jak i jaką część opłaca pracodawca. Taka informacja była również zamieszczana na dokumencie PIT-11. Nadto pracownicy przez cały okres zatrudnienia godzili się ze stanem, według którego z ich dochodu wykazanego na liście płac (obejmującego wynagrodzenie oraz 100% dodatku dewizowego) nie były potrącane składki w pełnej wysokości, lecz tylko od wynagrodzenia i 25% dodatku dewizowego.

Zatem apelujący zarzucili, że sąd oceniając powyższy stan rzeczywisty bezpodstawnie i oczywiście błędnie przyjął, iż: pracodawca nieprawidłowo zadeklarował podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i obowiązkowe ubezpieczenia zdrowotne za wskazane okresy, bowiem zdaniem Sądu podstawą tą winna być objęta wartość 100% wypłaconego dodatku dewizowego, a nie 25%, ponieważ dodatek ten nie nosi jego cech.

Dalej skarżący podnieśli, że:

- zgodnie z art. 38 ustawy o pracy na morskich statkach handlowych dla rekompensowania podstawowych wydatków pracownika w podróżach zagranicznych pracownikowi przysługuje dodatek dewizowy,

- zgodnie z art. 77⁵ k.p. - warunki zwrotu należności z tytułu podróży służbowej pracodawca może samodzielnie uregulować i w tym zakresie warunki naliczania i zwrotu zostały określone w regulaminie wynagradzania,

- pracownicy byli zapoznani z warunkami regulaminu wynagradzania, jak również byli zapoznawani każdego miesiąca z wysokością podstawy jaka była przyjmowana do naliczania składek na ubezpieczenia, jak również z wysokością kwot składek jakie zostały naliczone i odprowadzone od ich wynagrodzenia.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 13 grudnia 2018 r. uchylił zaskarżony wyrok w zakresie odwołania od decyzji nr (...) (dotyczącej R. M.) i nr (...) (dotyczącej M. W.), zniósł postępowanie w tym zakresie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego wobec stwierdzenia nieważności postępowania w tym zakresie (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

W pozostałym zakresie

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Niniejsza sprawa jest kolejną analogiczną sprawą rozpoznawaną przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie na tle oceny składnika wynagrodzenia określanego przez pracodawcę jako „dodatek dewizowy” dla osób zatrudnianych przez S. i J. P. (1) (...) dla potrzeb określenia podstawy wymiaru składek dla poszczególnych pracowników na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Stanowisko Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w składzie rozpoznającym tę sprawę należy już uznać za utrwalone, a jego wyrazem jest także niniejsze rozstrzygnięcie oraz uzasadnienie, które jest powieleniem stanowiska już utrwalonego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, sąd pierwszej instancji prawidłowo zebrał i ocenił materiał dowodowy, prawidłowo ustalił stan faktyczny i zastosował przepisy prawa. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należycie umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny w całości aprobuje, przyjmując je za własne oraz w pełni

podzielając wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Nie podziela natomiast argumentacji i wniosków skarżących podniesionych w treści złożonej w sprawie apelacji. Apelujący nie zarzucili Sądowi Okręgowemu naruszenia jakichkolwiek przepisów postępowania, zarzucili natomiast naruszenie przepisów materialnych poprzez ich błędną wykładnię.

Sąd Apelacyjny w całości podziela pogląd wyrażony w wyroku tutejszego Sądu z dnia 8 października 2015 r., III AUa 1001/14, w którym rozpoznawane było odwołanie płatnika składek S. P. (1) i J. P. (1) od decyzji organu rentowego ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne. Organ rentowy po przeprowadzeniu kontroli u płatnika składek stanął również na stanowisku, że przychód ubezpieczonego nazywany przez płatnika składek dodatkiem dewizowym w rzeczywistości nie ma takiego charakteru. W powołanej sprawie wyjaśniono, że wynagrodzenie zainteresowanego - analogicznie jak w niniejszej sprawie - składało się z dwóch elementów - wynagrodzenia minimalnego i dodatku dewizowego. W skład wynagrodzenia za pracę mogą wchodzić różne składniki. Podstawą jest wynagrodzenie zasadnicze, które płatnik składek wypłacał w minimalnej wysokości. Nadto w skład wynagrodzenia mogą wchodzić najróżniejsze dodatki do wynagrodzenia, premie, nagrody czy też inne świadczenia. Dodatki do wynagrodzenia mogą mieć charakter stały, ale także mogą być przyznawane fakultatywnie czy okresowo. Obowiązek ich wypłaty może wynikać wprost z przepisów ustawy, ale także mogą być przyznawane zgodnie z regulowaniami danego zakładu pracy. Taka sytuacja miała miejsce u płatnika, gdyż to w obowiązującym u niego regulaminie wynagrodzenia określano sposób przyznawania dodatku dewizowego. Pomimo nadanej mu nazwy ten składnik wynagrodzenia nie odpowiada jednak definicji, którą zawiera art. 38 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych. Zgodnie z tym przepisem dodatek dewizowy wypłacany jest pracownikowi w celu rekompensowania podstawowych wydatków tego pracownika w podróżach zagranicznych oraz za czas przebywania pracownika w podróży morskiej poza krajem. Przepis ten wyraźnie wskazuje charakter dodatku dewizowego, który bezsprzecznie związany jest z odbywaniem przez pracownika podróży zagranicznych. Ponadto dodatek ten wypłacany jest za czas przebywania pracownika w podróży morskiej poza krajem. Pracownik odbywający podróż służbową, tzn. wykonujący powierzone mu obowiązki poza stałym miejscem świadczenia pracy, ma prawo do diety rekompensującej zwiększone w takiej sytuacji faktycznej wydatki na wyżywienie i nocleg. Tego rodzaju funkcja tej należności powoduje, że woła ustawodawcy wyłączona jest ona m.in. z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2009 r., I UK 122/09, OSNP 2011/9-10/136). Sąd odwoławczy wówczas rozpoznający sprawę wskazał także, że konstrukcja wskazywanego w regulaminie wynagradzania dodatku dewizowego miała na celu zwiększenie wydajności pracowników (łowienie większej ilości ryb). W tym świetle, wypłacanemu przez płatnika składek świadczeniu nie można przypisać charakteru dodatku dewizowego. Nie stanowi naruszenia prawa do swobodnego kształtowania treści stosunku pracy i ustalania poszczególnych składników wynagrodzeń, prawidłowa kwalifikacja prawna określonego składnika wynagrodzenia. Swoboda ta nie oznacza przyzwolenia na niewłaściwe stosowanie obowiązujących przepisów prawa poprzez przyporządkowanie niewłaściwej instytucji prawnej do rzeczywiście występującego stanu faktycznego, czy też opieranie się na nazewnictwie, a nie faktycznym charakterze składników wynagrodzenia. Swoboda ta oznacza natomiast m.in. możliwość ustalenia składnika wynagrodzenia uzależniającego jego wysokość od udziału w wartości złowionej i przetworzonej ryby oraz wykonywanych usług. Tak ustalone świadczenie pieniężne, niezależnie od mechanizmu jego obliczania i przyjętego nazewnictwa, zawsze stanowić będzie element składowy wynagrodzenia za pracę, od którego pracodawca powinien odprowadzać składki na ubezpieczenia społeczne w pełnej wysokości. Mimo, że regulamin wynagradzania u płatnika przedstawiał w sposób szczegółowy tryb przyznawania dodatku, a także sposób obliczania jego wysokości, to przez zastosowanie nazwy „dodatku dewizowego”, nie można tak tego składnika wynagrodzenia zakwalifikować. Nie jest tu wystarczające również powoływanie się na zasadę swobody umów, gdyż postanowienia umowy nie mogą być sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. To, że pracownik nie kwestionował tak przyznanego wynagrodzenia i dodatku, nie może prowadzić do ustaleń sprzecznych z tym, co wynika ze stanu faktycznego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny również w niniejszej sprawie nie znalazł podstaw do tego, by dodatek wypłacany ubezpieczonym oprócz otrzymywanego wynagrodzenia, zakwalifikowany mógł zostać jako dodatek dewizowy, o którym mowa w przepisie art. 38 ust. 1-2 ustawy o pracy na morskich statkach handlowych. Płatnik składek nie był uprawniony do zastosowania, przy obliczaniu wymiaru i odprowadzaniu składek przepisu § 2 ust. 1 pkt

17 powoływanego wyżej rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. Dodatek otrzymywany przez pracowników objętych niniejszym postępowaniem nie miał charakteru dodatku dewizowego, lecz stanowił dodatkowe wynagrodzenie prowizyjne, które uzależnione było od wartości złowionej ryby (tzw. part) a więc w całości powinno stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Jeszcze raz należy podkreślić, że wypłata dodatku dewizowego uzależniona jest od odbywania podróży zagranicznej przez statek, który stanowi normalne miejsce pracy pracownika, wchodzącego w skład załogi tego statku. Płatnik składek natomiast bezsprzecznie wypłatę takiego dodatku uzależniał od ilości sprzedanych ryb. Samo nazwanie w obowiązującym regulaminie tego dodatku mianem „dodatku dewizowego” nie powoduje jednakże nadania mu takiego charakteru pod względem prawnym. Co więcej, zgodnie z zapisami zawartymi w regulaminie, w sytuacji, gdy rejs odbywał się w zmniejszonym składzie osobowym, armator rozdzielał należny dodatek dewizowy nieobecnego pracownika na pozostałych uczestników rejsu.

Przy tym oczywistym jest, że pracodawca ma możliwość ustalić wynagrodzenie pracowników uwzględniając wartość sprzedanej ryby, jednakże takie świadczenie stanowi element składowy wynagrodzenia za pracę, od których pracodawca winien odprowadzać składki na ubezpieczenia społeczne w pełnej wysokości. Dodatek dewizowy natomiast wypłacany jest za każdy dzień przebywania w morzu, a niewątpliwie to kryterium nie było stosowane przez płatnika składek przy wyliczaniu wysokości dodatku dewizowego dla poszczególnych pracowników.

Należy także mieć na uwadze, że zarzut sformułowany w apelacji został także przedstawiony do rozpoznania przez płatnika Sądowi Najwyższemu w skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8 października 2015 r., w sprawie III A Ua 1001/14. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 lutego 2017 r., III UK 3/17, odmawiając przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że płatnik w żadnym zakresie nie odniósł się do bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego i doktryny prawa pracy odnośnie do treści i zakresu zastosowania art. 77⁵ k.p., w tym jego § 3.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał apelację płatnika za nieuzasadnioną i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją w całości.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska del. SSO Aleksandra Mitros